

215. ἔὰν μέντοι ἀναμιμνησκόμενος ἄλλο ἄλλοθεν λέγω, μηδὲν θαυμάσης· οὐ γάρ τι ῥάδιον τὴν σὴν ἀτοπίαν ὦδ' ἔχοντι εὐπόρως καὶ ἐφεξῆς καταριθμηῆσαι. Σωκράτη δ' ἐγὼ ἐπαινεῖν, ὦ ἄνδρες, οὕτως ἐπιχειρήσω, δι' εἰκόνων. οὗτος μὲν οὖν ἴσως οἰήσεται ἐπὶ τὰ γελοιώτερα, ἔσται δ' ἡ εἰκὼν τοῦ ἀληθοῦς ἔνεκα, οὐ τοῦ γελοίου. φημὶ γὰρ δὴ ὁμοιότατον αὐτὸν εἶναι τοῖς σιληνοῖς τούτοις τοῖς (b) ἐν τοῖς ἐρμογλυφείοις καθημένοις, οὕστινας ἐργάζονται οἱ δημιουργοὶ σύριγγας ἢ αὐλοὺς ἔχοντας, οἱ διχάδε διοιχθέντες φαίνονται ἔνδοθεν ἀγάλματα ἔχοντες θεῶν. καὶ φημὶ αὖ ἔοικέναι αὐτὸν τῷ σατύρῳ τῷ Μαρσῦα. ὅτι μὲν οὖν τό γε εἶδος ὁμοῖος εἶ τούτοις, ὦ Σώκρατες, οὐδ' αὐτὸς ἂν που ἀμφισβητήσῃς· ὡς δὲ καὶ τᾶλλα ἔοικας, μετὰ τοῦτο ἄκουε. ὕβριστής εἰ· ἢ οὐ; ἔὰν γὰρ μὴ ὁμολογῆς, μάρτυρας παρῆξομαι. ἀλλ' οὐκ αὐλητής; πολὺ γε θαυμασιώτερος ἐκείνου. (c) ὁ μὲν γε δι' ὀργάνων ἐκήλει τοὺς ἀνθρώπους τῇ ἀπὸ τοῦ στόματος δυνάμει, καὶ ἔτι νυνὶ ὅς ἂν τὰ ἐκείνου αὐλῆ—ἃ γὰρ Ὀλυμπος ἠΰλει, Μαρσῦου λέγω, τούτου διδάξαντος—τὰ οὖν ἐκείνου ἔάντε ἀγαθὸς αὐλητῆς αὐλῆ ἔάντε φαύλη αὐλητρίς, μόνον κατέχεσθαι ποιεῖ καὶ δηλοῖ τοὺς τῶν θεῶν τε καὶ τελετῶν δεομένους διὰ τὸ θεῖα εἶναι. σὺ δ' ἐκείνου τοσοῦτον μόνον διαφέρεις, ὅτι ἄνευ ὀργάνων ψιλοῖς λόγοις ταῦτόν (d) τοῦτο ποιεῖς. ἡμεῖς γοῦν ὅταν μὲν του ἄλλου ἀκούωμεν λέγοντος καὶ πάννυ ἀγαθοῦ ῥήτορος ἄλλους λόγους, οὐδὲν μέλει ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐδενί·

Μην απορήσεις ὁμῶς, ἀν θυμηθῶ κάτι ἄλλο, ἐκτὸς σειράς, καὶ το ἀναφέρω. Γιατί δὲν εἶναι εὐκόλο σ' ἐμένα, που εἶμαι σὲ τέτοια κατάσταση, νὰ ἐξιτορήσω ἱκανοποιητικὰ καὶ με ἀλληλουχία τὴ δική σου ἀλλοκοτοσύνη!

Εγὼ λοιπόν, ἄντρες, θὰ δοκιμάσω νὰ πλέξω τὸ ἐγκώμιο τοῦ Σωκράτη με εἰκόνες. Ἐνδεχόμενα ἐκεῖνος νὰ θεωρήσει αὐτὸ προσπάθεια γελοιοποίησης του, ὁμῶς οἱ εἰκόνες στοχεύουν στὴν προσέγγιση τῆς ἀλήθειας καὶ σὲ καμιά περίπτωση στὴ γελοιοποίηση. Σας λέω λοιπόν ὅτι αὐτὸς εἶναι ἴδιος καὶ ἀπαράλλακτος μ' ἐκείνους τοὺς σιληνοὺς που εἶναι ἐκτεθειμένοι στὰ ἐργαστήρια γλυπτικῆς, τοὺς ὁποῖους οἱ τεχνίτες ἐμφανίζουν νὰ κρατοῦν μουσικὰ ποιμενικὰ ὄργανα ἢ αὐλοὺς καὶ, ἀν ἀνοιχτοῦν στὰ δυο, ἐμφανίζονται στὸ ἐσωτερικὸ τοὺς ἀγάλματα θεῶν. Λέω ἐπίσης ὅτι αὐτὸς μοιάζει με τὸν σάτυρο τὸν Μαρσῦα.

Οὔτε καὶ σὺ, Σωκράτη, δὲν θὰ μπορούσες νὰ φέρεις ἀντίρρηση στὸ ὅτι στὴν ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση μοιάζεις καταπληκτικὰ μ' αὐτοὺς. Ὅτι ὁμῶς μοιάζεις καὶ σ' ὅλα τὰ ἄλλα, ἀκού στὴ συνέχεια. Εἶσαι ἀλαζόνας· ἢ δὲν εἶσαι; Ἀν δὲν τὸ παραδέχεσαι, θὰ προσκομίσω μάρτυρες. Μήπως δὲν εἶσαι αὐλητής; Πολὺ πιο μαέστρος ἀπὸ ἐκεῖνον. Ἐκεῖνος μάγευε τοὺς ἀνθρώπους, ἀντλώντας τὴ γοητεία του ἀπὸ τὴ δύναμη τοῦ στόματος του, συνοδεύοντας τὴν με μουσικὰ ὄργανα καὶ, ἀκόμη καὶ σήμερα ὅποιος παίζει με τὸν αὐλὸ δικῆς του μελωδίας— ὅσα ἄσματα με τὸν αὐλὸ συνόδευε ὁ Ὀλυμπος, ἐκεῖνος του τὰ δίδαξε, ὁ Μαρσῦας ἐννοῶ— οἱ δικῆς του, λοιπόν, συνθέσεις, εἴτε ἐκτελοῦνται ἀπὸ βιρτουόζο σολίστα καὶ ἠθικὸ αὐλητῆ εἴτε ἀπὸ ἐπαίσιχνη αὐλητρία, ἀπὸ μόνες τοὺς συνεπαίροντας καταπραΰνουν καὶ φανερώνουν τοὺς ἀνθρώπους που ἔχουν τὴν ἀνάγκη τῶν θεῶν καὶ τῆς τελειοποίησης με τὴ μύηση στὰ μυστήρια, ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἔχουν θεϊκὴ προέλευση. Εσύ, λοιπόν, ἀπὸ αὐτὸν τόσο λίγο διαφέρεις, ὅτι δηλαδὴ πετυχαίνει αὐτὸ τὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα, χωρὶς μουσικὰ ὄργανα καὶ μόνον με τὸν ἀπλὸ πεζὸ λόγον.

Πράγματι ἐμεῖς, κάθε φορά που ἀκούμε κάποιον ἄλλο νὰ μιλάει ἢ τοὺς λόγους κάποιου ἄλλου, ἀκόμα καὶ τοῦ πιο δεινοῦ καὶ ἠθικοῦ ῥήτορα, σὲ κανέναν— γιὰ νὰ τὸ πῶ ἔτσι— δὲ δίνουμε σημασία.

ἐπειδὴν δὲ σοῦ τις ἀκούη ἢ τῶν σῶν λόγων ἄλλου λέγοντος, κὰν πάνυ φαῦλος ἢ ὁ λέγων, ἐάντε γυνὴ ἀκούη ἐάντε ἀνὴρ ἐάντε μειράκιον, ἐκπεπληγμένοι ἐσμέν καὶ κατεχόμεθα. ἐγὼ γοῦν, ὦ ἄνδρες, εἰ μὴ ἔμελλον κομιδῇ δόξειν μεθύειν, εἶπον ὁμόσας ἂν ὑμῖν οἷα δὴ πέπονθα αὐτὸς ὑπὸ τῶν τούτου λόγων καὶ πάσχω ἔτι καὶ (ε) νυνί. ὅταν γὰρ ἀκούω, πολὺ μοι μᾶλλον ἢ τῶν κορυβαντιώντων ἢ τε καρδία πηδᾶ καὶ δάκρυα ἐκχεῖται ὑπὸ τῶν λόγων τῶν τούτου, ὁρῶ δὲ καὶ ἄλλους παμπόλλους τὰ αὐτὰ πάσχοντας. Περικλέους δὲ ἀκούων καὶ ἄλλων ἀγαθῶν ῥητόρων εὖ μὲν ἠγούμην λέγειν, τοιοῦτον δ' οὐδὲν ἔπασχον, οὐδ' ἔτεθορύβητό μου ἡ ψυχὴ οὐδ' ἠγανάκτει ὡς ἀνδραποδωδῶς διακειμένου, ἀλλ' ὑπὸ τουτουῖ τοῦ Μαρσίου πολλάκις δὴ 216.a οὕτω διετέθην ὥστε μοι δόξαι μὴ βιωτὸν εἶναι ἔχοντι ὡς ἔχω. καὶ ταῦτα, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔρεῖς ὡς οὐκ ἀληθῆ.

Όταν όμως κάποιος εσένα ακούει ή και κάποιον άλλο να αρθρώνει δικά σου λόγια, ας είναι αυτός ο πιο τυποτένιος, είτε γυναίκα ακούει είτε άντρας είτε παιδάκι, όλοι μένουμε με ανοιχτό το στόμα και μαγευόμαστε.

Εγώ λοιπόν, κύριοι ,αν δεν επρόκειτο να φανώ πως είμαι τύφλα στο μεθύσι, θα είχα ορκιστεί και θα σας έλεγα τι έχω πάθει, ο ίδιος από τα λόγια του Σωκράτη και τι παθαίνω ακόμη και τώρα αυτή τη στιγμή. Κάθε φορά που τον ακούω, η καρδιά μου χοροπηδά πιο πολύ παρά οι χορευτές της, Φρυγίας και χύνει άφθονα δάκρυα για τα λόγια του. Βλέπω όμως ότι αυτό το παθαίνουν και πολλοί άλλοι.

Όστόσο κάθε φορά που άκουγα τον Περικλή και άλλους άξιους και ικανούς ρήτορες, είχα βέβαια την γνώμη ότι μιλούν ωραία, αλλά δεν πάθαινα κάτι τέτοιο, ούτε βέβαια αναστατώνονταν η ψυχή μου και ούτε αγανακτούσε, γιατί τάχα φερόμouνα σαν σκλάβος.

Αλλά εξαιτίας αυτού εδώ του Μαρσίου πολλές φορές βέβαια βρέθηκα σε τέτοια κατάσταση, ώστε να νομίζω πως ήμουν ανάξιος να ζω, εξαιτίας της συμπεριφοράς μου. Και αυτά, Σωκράτη, δεν θα πεις ότι δεν είναι αληθινά.